Kako mozam da go unapreduvam moeto dete pri citanjeto i razbiranjeto na tekstot ?

Prof. Dr. Claudio Nodari

Citanjeto i razbiranjeto se komplekuvana pregoda. Sekoe dete ne go naucuva citanjeto i razbiranjeto bez problemi. Decata koi nadvor od uciliśteto dozivuvat eden intenziven kontakt so jazikot – imat pomalku problemi. Soodvetnite lica (roditelite, no i bracata i sestrite, rodninite, staratelite na pr. vo detskite jasli i gradini) mozat da go unapredat citanjeto i razbiranjeto so toa što istite ce zboruvat mnogu so decata. Osnovno na celo za citanjeto i razbiranjeto e slušanjeto i razbiranjeto.

Sto mozat soodvetnite lica van uciliśteto da napravat za unapreduvanjeto na citanjeto i razbiranjeto ?

Od 0 do 2 god. vozrast – malo dete

1. Soodvetnite lica cesto zboruvat so bebinjata. Tie opišuvat što ima vo okolinata i što pravi deteto i sl.
2. Soodvetnite lica go zboruvat jazikot na sekoe dete i toa spored nacaloto - principot: edno lice - eden jazik.
3. Istite odbegnuvat kolku što e mozno jazicnite mešanki.

Od 2 do 4 god. vozrast – pred uciliśteto

1. Soodvetnite lica ponatamu odat po nacaloto - principot „ eden jazik edno lice“.
2. Tie cesto im zboruvat na decata za sekojdnevnite problemi (kakov e svetot? što se slucuva? što pravime nie?).
3. Tie rado i strplivo im odgovarat na prašanjata na decata.
4. Tie raskazuvat raskazi so slikovnici (knigi).
5. Tie opišuvat sliki od slikovnici (knigi).
6. Tie komentirat crtezite na decata.
7. Soodvetnite lica ovozmozuvat kontaktot na decata so drugite deca (vo igrališteto, igracki grupi, detski gradini i sl. i im ovozmozuvat decata da igrat zaedno.

Od 4 do 7 god. vozrast – detski gradini

1. Ponatamo soodvetnite lica zboruvat spored nacaloto – principot „eden jazik edno lice“.
Otstapuvanjeto se vozmozni na primer ako nekoj e prisuten, koj ne go razbira jazikot.

2. Tie im objasnuvat na decata, koj, kako i zašto zboruva.
3. Soodvetnite lica cesto im zboruvat na decata za sekojdnevieto (što se slucuva? kako funkcionira ova rabota? zašto ova e vaka? koj e koj? koj što pravi?).
4. Tie im raskazuvat na decata za svoeto detstvo, za rodninite i sl.
5. Tie raskazuvat zbivanja so slikovnici, komicni zbivanja i dr.
6. Tie im citat na decata knigi za decata.
7. Decata gledat mnogu pati video folmovi (na pr. Walt-Disney). Soodvetnite lica mnogu pati im citat na decata raskazi i zbivanja od Walt-Disney – evi knigi ili raskazuvat sbivanja, pokazuvajci slikite od knigata.
8. Decata slušat storii – prikazni od audio kaseti ili audio CD mnogu pati (po vozmoznost na soodvetnata kniga).

Od 7 – 9 god. vozrast – nizoki stepen

1. Jazicniot izbor zavisi od situacijata (toa znaci od prisatnite lica ili od temi). Soodvetnite lica
se svesni za toa deka prviot jazik na odrasnite semejni clenovi treba da bide neguvan.
2. Soodvetnite lica cesto im zboruvat na decata za sekojdnevieto (ucilišteto, rabotata,
jadenjeto, posetite, planovite za vikendite, sport i sl.).
3. Tie raskazuvat storii – prikazni so slikovnici.
4. Tie im citat na decata detski knigi, komicni knigi (knigi od germansko jazicni podracje nekoj delovi na knigite na pr. krajot na knigata im zadavat na decata kako zadaca da ga procitat).
5. Decata mnogu pati gledat video filmovi (na pr. Walt-Disney). Soodvetnite lica im citat na decata Walt-Disny - evi knigi (na knigite od germansko jazicno podracje, delovi od istite knigi im zadavat na decata kako zadaca da gi citat)
6. Decata slušat storii – prikazni od audio kaseti ili audio CD, so soodvetnata kniga.
7. Decata zemat knigi za citanje od biblioteka. Soodvetnite lica po ovozmoznost gi pridruzuvat vo bibliotekata.
8. Soodvetnite lica citat so decata knigi za prirodata i opštestvoto po tematiki a za koj se interesirat decata (no i eksperimenti se sproveduvat koj se opišani vo istite knigi; vreminjata na jadenjeto spored receptnite knigi za gotvenje).

Od 10 do 12 god. vozrast – sreden stepen

1. Soodvetnite lica cesto im zboruvat na decata za sekojdnevieto (ucilišteto, rabotata, odnosite, povedenieto, aktuelni problemi, vaznosta na citanjeto i sl.).

2. Soodvetnite lica odreduvat edno vreme za citanje (na pr. sekoj den po 20 minuti ili sekoja sabota ili nedela od 17:00 do 17:45 casot).
3. Deteto ce saka da cita knigi (i komicni knigi), a soodvetnite lica gi nabavuvat istite (od bibliotekata, knizarata, www.amazon.com.).
4. Soodvetnite lica po zelba na deteto moze da abonira ili da pozaemi casopisi, a deteto se zadolzuva da cita eden casopis.
5. Soodvetnite lica po ovozmoznost se obiduvat da instalirat eden kompjuter doma. Deteto go naucuva da go upotrebi kompjuterot so pomošta na kompjuterskite igri.

Spretnosta na citanjeto

Soodvetnite lica se informirat kaj nastavniot personel za spretnosta na citanjeto na deteto (dali moze deteto tecno da cita). Ako postojat problemi, soodvetnite lica vezbat so deteto spored ovoj vezboven plan:

a) Deteto izbira edna sosema kratka stroja – prikazna (na pr. eden vic) ili edna recenica od edna storija – prikazna.
b) Deteto go cita izabraniot tekst mnogu pati glasno i korektno i toa pred soodvetnoto lice i tolku cesto se dodeka ne go nauci tecno da go procita tekstot (nikako na pamet da se nauci!).
c) Deteto go snimuva tekstot na kaseta (ton ili video).
d) Deteto zaedno so soodvetnoto lice go kontrolira snimaniot tekst.
e) Vezbavniot plan od a) do d) se povtoruva dva pati nedelno.